

## СЕКЦІЯ 6 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-33-32

УДК 64.01;352.075

**Багацька К.В.***кандидат економічних наук,**доцент кафедри економіки та фінансів підприємств,**Київського національного торговельно-економічного університету***Козерєва М.С.***магістрант**Національного університету харчових технологій*

### ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена проблемі запровадження комплексної всебічної методики фінансового моніторингу комунальних підприємств України. Розглянуто види і основні аспекти діяльності комунальних підприємств. Проаналізовано сутність фінансового моніторингу і обґрунтовано необхідність і доцільність його здійснення на комунальних підприємствах. Проаналізовано деякі аспекти зарубіжного досвіду фінансового моніторингу державної і комунальної власності. Акцентовано увагу на впровадженні електронної системи закупівель та її моніторингу як основних складових системи фінансового моніторингу комунальних підприємств. Також запропоновано основні показники для можливої методики проведення моніторингу їх фінансового стану.

**Ключові слова:** фінансовий моніторинг, комунальні підприємства, фінансовий стан, публічні закупівлі, місцевий бюджет.

#### **Багацкая Е.В., Козерева М.С. ФИНАНСОВЫЙ МОНИТОРИНГ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Статья посвящена проблеме внедрения комплексной всесторонней методики финансового мониторинга коммунальных предприятий Украины. Рассмотрены виды и основные аспекты деятельности коммунальных предприятий. Проанализирована сущность финансового мониторинга и обоснована необходимость и целесообразность его осуществления на коммунальных предприятиях. Проанализированы некоторые стороны зарубежного опыта финансового мониторинга государственной и коммунальной собственности. Акцентируется внимание на внедрении электронной системы закупок и ее мониторинга как основных составляющих системы финансового мониторинга коммунальных предприятий. Также предложены основные показатели для возможной методики проведения мониторинга их финансового состояния.

**Ключевые слова:** финансовый мониторинг, коммунальные предприятия, финансовое состояние, государственные закупки, местный бюджет.

#### **Bagastka Kateryna, Kozerieva Maryna. FINANCIAL MONITORING OF UTILITY ENTERPRISES**

The article is devoted to the problem of introducing a comprehensive methodology for financial monitoring of utilities of Ukraine. Without the effective utilization of communal property and other, primarily financial, resources in municipal ownership, it is impossible to qualitatively fulfill the tasks assigned to local authorities. According to the changes in the Commercial Code all utilities must disclose their financial statements on the company's website or local council. Considered the types and main aspects of the activities of utilities. The essence of financial monitoring is analyzed and the necessity and expediency of its implementation in utilities is substantiated. Based on the analyzing financial monitoring definitions, we substantiated that the monitoring task is to prevent a particular threat to the effective operation of the relevant facility. Due to the lack of control over the activities of communal enterprise managers and the lack of incentives to increase the efficiency of their activities, it is difficult to talk about creating an effective financial monitoring system. In Ukraine, enterprises at the legislative level are subject to financial monitoring from the point of view of preventing the use of the entity and its separate units for the purpose of legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of the proliferation of weapons of mass destruction. We believe that it is also important to keep track of the results of the internal state of the business entity and compare it with the planned and the possibility of warning about the emergence of qualitatively new processes within it and from the external environment. Analyzed some aspects of foreign experience of implementation public financial monitoring of state and municipal property. Attention is focused on the implementation of the electronic procurement system and its monitoring as the main components of the system of financial monitoring of utilities. Also proposed are the main indicators for a possible methodology for monitoring their financial condition.

**Keywords:** financial monitoring, utility enterprises, financial position, public procurements, municipal budget.

**Постановка проблеми.** Важливим завданням, що покладено на органи місцевого самоврядування, є необхідність забезпечення комфортного проживання мешканців відповідних територіальних одиниць і достатнього рівня розвитку інфраструктури. Без ефективного використання комунального майна та інших, передусім фінансових, ресурсів, що перебувають у комунальній власності, неможливо якісно виконати покладені на місцеву владу задачі.

Метою створення комунальних підприємств, установ та організацій є надання комунальних послуг, які визначають сутність господарської діяльності органів місцевого самоврядування. Органи місцевої влади мають контролювати, вирішувати питання з реорганізації та ліквідації, визначати цілі, умови та порядок діяльності цих підприємств.

Більшість комунальних підприємств виконують роботи, виробляють товари та надають послуги, які є соціально значимими і дотуються з місцевого

бюджету. Тому їх менеджмент об'єктивно не захищений в економічному витрачанні ресурсів та підвищенні рентабельності своєї діяльності. Особливо монополічне становище соціально значимого комунального підприємства надає менеджменту можливість до зловживань в неефективному розподілі фінансових ресурсів, отриманих з місцевого бюджету.

Тому вважаємо, що доцільність запровадження системи фінансового моніторингу комунальних підприємств в соціальному, економічному та політичному аспектах зумовлена наступними мотивами: запобігання ситуаціям, що можуть завдати шкоди економічній безпеці територіальної громади, необхідність нагляду та контролю за використанням вирослих обсягів фінансових ресурсів громад після децентралізації, створення системи спостереження, що дозволяє отримувати потрібну інформацію про фінансові дії, які можуть бути непрозорими.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематика фінансового моніторингу і контролю є важливим об'єктом дослідження в сфері управління комунальними підприємствами, проте на сьогодні вона досліджена недостатньо. Питанням впровадження моніторингу у сферу муніципального управління присвячено праці В. Воронкової, В. Вакуленко, В. Корженко, Г. Монастирського. Окремі питання системи фінансового моніторингу досліджували такі фахівці, як В.Т. Білоус, С.А. Буткевич, О.П. Орлюк, Л.А. Савченко та інші, але в розрізі комунальних підприємств це питання залишилось мало дослідженим. Правовим аспектам фінансового моніторингу комунальних підприємств присвячено праці М.Ф. Кіпенка.

**Метою дослідження** є обґрунтування доцільності проведення моніторингу фінансового стану комунальних підприємств на рівні громади задля сприяння підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів на місцевому рівні.

**Виклад матеріалу дослідження та його основні результати.** Згідно із статтею 78 Господарського кодексу України [1] існують два види комунального унітарного підприємства: майно комунального унітарного підприємства перебуває у комунальній власності і закріплюється за таким підприємством на праві господарського відання (комунальне комерційне підприємство) або на праві оперативного управління (комунальне некомерційне підприємство). Правом розпоряджатись комунальною власністю від імені громади володіє місцева рада. На сесії ради можуть бути прийняті рішення щодо будь-яких дій з комунальним майном [1].

Комунальне комерційне підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності, діє на засадах господарської автономії, комерційного розрахунку і несе відповідальність за результатами своєї діяльності усім своїм майном. Воно зобов'язане приймати та виконувати доведені до нього в установленому законодавством порядку державні замовлення і завдання, а також враховувати їх у процесі формування виробничої програми, визначенні перспектив свого економічного та соціального розвитку й виборі контрагентів [2, с. 145].

Комунальне некомерційне підприємство здійснює господарську діяльність відповідно до виробничих завдань органу, до сфери управління якого воно належить. Майно комунального некомерційного підприємства становлять основний та оборотний капітал, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства. Підприємство володіє та користується зазначеним майном, здійснюючи право оперативного управління [2, с. 146].

Ще донедавна фінансова інформація про діяльність комунальних підприємств не підлягала оприлюдненню. Проте з внесенням змін до Господарського кодексу, всі комунальні підприємства мають оприлюднювати свою фінансову звітність на веб-сайті підприємства або місцевої ради. Хоча менеджмент більшості комунальних підприємств не охоче сприймає вимоги щодо оприлюднення фінансової інформації, про що свідчать дані [3].

Держава за своєю природою та соціальним призначенням намагається створити для людини належні та комфортні умови для проживання, безпечного існування та можливості для реалізації своїх прав. Серед іншого це досягається за рахунок створення організаційно-правових механізмів, які забезпечуватимуть (мінімізуватимуть) можливості для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Ключовим варіантом такого роду публічно-правової діяльності держави є фінансовий моніторинг як сукупність органів та організацій, які об'єднані єдиною метою, здійснюють спостереження за певними видами фінансових операцій [4, с. 46].

Поняття «моніторинг» стало загальноновизнаним. В широкому сенсі моніторинг – це спеціально організоване, систематичне спостереження за станом об'єктів, явищ, процесів з метою їх оцінки, контролю або прогнозу [5, с. 367].

За визначенням у [6] фінансовий моніторинг – процес безперервного науково обґрунтованого діагностично-прогностичного контролю, аналізу і прогнозування змін фінансової діяльності суб'єктів господарювання і населення та стану суб'єктів фінансово-кредитної сфери країни з метою забезпечення економічного розвитку та фінансової стабільності суб'єктів господарювання, секторів національної економіки, регіонів і держави.

У своїй роботі Крайник О.П. та Клепікова О.З. моніторинг визначають як систему інформування про стан досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства, відхилення прогнозованих і планових показників стану підприємства від заданих значень, розрахунок аналітичних показників аналізу й оцінки фінансового стану підприємства, показників його стану в галузі й на товарних і фінансових ринках [7].

Набієв С.А.-О. влучно пропонує виділяти дві основні особливості об'єктів моніторингу: перша – їх динамічність, оскільки всі об'єкти, вивчення або обстеження яких здійснюється із застосуванням моніторингу, перебувають у постійному розвитку; друга – наявність або можливість небезпеки, що виникає під час функціонування об'єкта моніторингу [8, с. 44].

Розглядаючи взаємопов'язаність термінів «фінанси» та «моніторинг», С.А.-О. Набієв визначає їх як безперервне систематичне спостереження суспільно-економічних відносин, що складаються у сфері створення, розподілу та використання фондів грошових коштів, із виявлення фактичного стану справ та оперативної ліквідації відхилень, а також запобігання та відвернення можливих відхилень у процесі фінансової діяльності суб'єктів господарювання щодо досягнення запланованого результату, відповідно до встановлених нормативів. Іншими словами, фінансовий моніторинг – це врегульоване нормами фінансового права постійне систематичне спостереження та корегування фінансової діяльності суб'єктів господарювання, що забезпечують стабільне й ефективне функціонування фінансової системи і сталій розвиток усєї економіки [8, с. 53].

Отже, задачею моніторингу є відвернення тієї або іншої загрози для ефективної діяльності відповідного

об'єкта. При цьому важливою є не тільки констатація факту появи змін, що становлять загрозу, а й превентивні заходи щодо попередження про неї до того, як негативні результати від виникнення ситуації стали невідворотними. Таким чином утворюється потенційна перспектива запобігти чи зменшити руйнівний розвиток небажаних подій.

Коваленко В.О. визначає фінансовий моніторинг як спеціально організоване систематичне безперервне спостереження за станом економічного об'єкта та негайною його оцінкою, метою якої є вивчення та підготовка економічної інформації заради підтримки прийняття рішень на різних рівнях управління [9, с. 5].

Виходячи з запропонованих дослідниками визначень фінансового моніторингу сформуємо основні завдання щодо системи моніторингу на комунальному підприємстві: ця система повинна бути ефективною з точки зору максимальної її життєздатності та корисності, а також мати спрямованість на попередження банкрутства підприємств комунальної власності.

Вважаємо, що доцільно за результатами проведеного моніторингу згенерувати належну базу даних, що містить відомості по кожному підконтрольному суб'єкту господарювання, його облікову картку, а також принаймні річні дані фінансової звітності та розрахункові показники, що мають характеризувати його діяльність та рівень платоспроможності. Впровадження відповідних діагностичних процедур дозволить значно підвищити ефективність управління, стійкість функціонування комунальних підприємств.

Проблеми в комунальному секторі економіки характерні майже для більшості постсоціалістичних країн. Сьогодні для України вони набувають найбільшої гостроти, оскільки через неефективний менеджмент багато комунальних підприємств перебувають на межі банкрутства. Це відгукується на неналежному задоволенні соціально-побутових потреб жителів – користувачів послуг, вже навіть не беручи до уваги, що саме комунальні підприємства повинні формувати передумови для ефективного розвитку громад. Також важливим є той факт, що в процесі децентралізації місцеві бюджети забезпечують даний сектор фінансовими ресурсами на достатньому рівні.

Через брак контролю за діяльністю керівників комунальних підприємств та відсутність стимулів до підвищення їх ефективності говорити про створення ефективної системи фінансового моніторингу важко. Фінансовий моніторинг діє як попередження або припинення порушення у використанні ресурсів, а в нашій країні навіть контроль постфактум має проблеми з ефективністю функціонування.

В Україні підприємства на законодавчому рівні підлягають фінансовому моніторингу з позиції недопущення використання суб'єкта і його відокремлених підрозділів з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Вважаємо, що також важливим є відстеження результатів внутрішнього стану суб'єкта господарювання та порівняння його із запланованим та можливістю попередження про виникнення якісно нових процесів всередині нього та із зовнішнього середовища.

Комунальні підприємства мають існувати за тими ж правилами, що і звичайні приватні підприємства. Крім того, оскільки комунальні підприємства засновані на власності відповідного органу влади, необхідність законодавчого обов'язкового контролю за їх фінансами зростає.

Впровадження дієвої системи фінансового моніторингу має базуватися на успішному зарубіжному

досвіді сусідніх країн з транзитивною економікою. Так, в Молдові діяльність державних підприємств і акціонерних товариств з державним капіталом підлягає фінансовому моніторингу, який здійснюється Міністерством фінансів. Спосіб організації та проведення такого моніторингу, обробки і використання інформації, пов'язаної з фінансово-господарською діяльністю державних підприємств, встановлений відповідним Положенням про фінансовий моніторинг № 56 від 17.01.2018 [10].

Згідно з Положенням, метою фінансового моніторингу є:

- оцінка та аналіз бюджетних і фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю державних/комунальних підприємств, які можуть зробити істотний вплив на бюджетно-фінансову ситуацію;

- отримання належної картини економічного і фінансового становища державних/комунальних підприємств, що відбивається на рівні рентабельності, ефективності та фінансового ризику;

- служити додатковим джерелом інформації для уряду і компетентних державних органів в процесі прийняття рішень щодо управління та приватизації державної власності або, в залежності від обставин, щодо рішень про реструктуризацію, залучення приватних інвестицій через приватизацію або пошук рішень для посилення податкової дисципліни і підвищення ефективності використання державної власності;

- використовуються компетентними державними органами при складанні прогнозів розвитку діяльності підприємств, діагностуванні їх фінансового стану і рівня управління майном, в тому числі шляхом оцінки доходів бюджету у вигляді дивідендів, чистого прибутку [11].

Фінансовий моніторинг діяльності суб'єктів в Молдові здійснюється із застосуванням методики кількісного аналізу (фінансово-економічних показників, індексів, коефіцієнтів, ставки), та оцінки – застосуванням методів якісного аналізу (поділ і розкладання результатів, порівняння, інтерпретація результатів, узагальнення або оцінка результатів), в результаті систематизації інформації та аналізу даних. Виходячи із узагальненої інформації щопівроку і щорічно формуються аналітичні примітки, що стосуються результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу фінансово-економічної діяльності суб'єктів в цілому. У разі виникнення необхідності складаються аналітичні замітки про проміжні результати фінансового моніторингу на щоквартальній основі. Результати моніторингу фінансово-економічної діяльності державних підприємств надають органам влади і розміщують на веб-сайті Міністерства фінансів. Крім того, результати фінансового моніторингу подаються як додатковий матеріал до проекту закону про річний бюджет [10].

У європейських країнах при здійсненні контролю рівнозначну увагу приділяють як установленню скоєних порушень, так і їх попередженню. Так, наприклад, у країнах ЄС існують два шляхи виявлення порушень у сфері використання державних коштів – це безпосередній контроль та моніторинг (попередній контроль), спрямований на попередження порушень.

Зазначимо, що в Україні така практика лише почала розвиватись у вигляді моніторингу державних закупівель [11].

В Польщі, як власне і в Україні, контрольні функції щодо публічних закупівель мають декілька органів. Насамперед, це Агенція публічних замовлень, що існує з 1995 року і має статус окремого центрального органу виконавчої влади, яке координується



Міністерством економіки. Зокрема, Агенція публічних замовлень здійснює як моніторинг формального дотримання вимог закону у процедурах закупівлі, так і макромоніторинг функціонування всієї системи державних закупівель Польщі [12]. Агенція акцентує свою увагу на попередньому та оперативному контролі, за результатами якого або надає рекомендації, або накладає санкції безпосередньо чи через відповідні органи.

Важливим кроком на шляху підвищення прозорості публічних фінансів стало створення в Україні в 2016 році єдиної системи електронних публічних закупівель ProZorro. Наразі ProZorro забезпечує платформу для прозорого і ефективного витрачання державних коштів і спрямована на запобігання корупції за допомогою громадського контролю та посилення конкуренції. Це надійна система співпраці для бізнесу, уряду та громадянського суспільства, яка може бути адаптована до будь-якої країни.

Унікальною особливістю нашої системи публічних закупівель стало те, що на відміну від систем країн ЄС, українська система ProZorro охоплює всі етапи процедури закупівель в єдиній структурі. Таким чином, моніторинг стає простіше, а пов'язані з купівлею адміністративні витрати можуть бути зменшені. Крім того, система ЄС не використовує посткваліфікаційний механізм, який використовується в Україні. Як в системах ЄС, так і в Україні можна відкласти перевірку вимог, що пред'являються до учасника, до визначення переможця. Українська система також включає цю функцію, щоб уникнути дискримінації по відношенню до учасників торгів і підвищити довіру потенційних учасників до нової системи. Отже, така платформа корисна широкими можливостями з моніторингу, а саме: можливістю нагляду за прозорістю проведення закупівель та їх механізмом, аналізом обсягу конкурентних та неконкурентних торгів, обсягу заощаджених коштів, виявленням недобросовісних замовників тощо.

27.01.2017 року, у зв'язку з нагальною необхідністю вдосконалення системи моніторингу і контролю витрат та запобігання втратам бюджетних коштів під час державних закупівель, набув чинності Закон № 2265-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель». У ньому Державна аудиторська служба (ДАСУ) визначена як єдиний відповідний державний орган, уповноважений здійснювати моніторинг публічних закупівель на всіх етапах, включаючи укладення та виконання договору про закупівлю. Важливим є те, що Закон про моніторинг передбачає впровадження та використання автоматичних показників ризику, тобто конкретних критеріїв із заданими параметрами, що дозволить ДАСУ автоматично виявляти підозрілі закупівлі. Процедура моніторингу також може бути ініційована у випадку отримання інформації про порушення від державних органів, від ЗМІ, з даних, що зберігаються в ProZorro тощо [13].

30.10.2018 року в ProZorro запрацювала система, яка автоматично шукатиме підозрілі закупівлі і надсилатиме їх на опрацювання ДАСУ. Україна стала першою в світі країною, де така система дозволяє виявляти не тільки процедурні порушення, а й ознаки порушення закону – змови між учасниками торгів, дроблення лотів тощо [14].

Іншим джерелом інформації і водночас інструментом для моніторингу фінансів комунальних підприємств є єдиний веб-портал використання публічних коштів e-data, який почав працювати з 2015 року і надає інфор-

мацію про усі фінансові операції державних чи комунальних підприємств, бюджетних організацій тощо.

Отже, моніторинг ДАСУ стосується лише закупівель, тобто основних витрат комунальних підприємств. Разом з цим, показники ефективності, майнового стану та платоспроможності залишаються без уваги, позбавляючи моніторинг ДАСУ ознак системності.

З огляду на встановлені в результаті дослідження [15] особливості господарювання комунальних підприємств, можна констатувати, що ці особливості зумовлюють різницю з методикою фінансового моніторингу середньостатистичних звичайних приватних підприємств.

По-перше, це відмінна від інших структура капіталу, тому деякі нормативи недоцільно розраховуватися для оцінки ефективності його використання.

По-друге, активи підприємства здебільшого представлені основними засобами, тому ступінь їх зносу має значний вплив на результати і показники діяльності.

По-третє, перепрофілювання таких господарських одиниць неможливо, оскільки вони спеціально були створені для можливості здійснення цієї визначеної операційної діяльності на благо жителів селища, міста, країни, саме тому важливо слідкувати за прибутковістю (збитковістю) даної діяльності.

По-четверте, комунальні підприємства отримують вкладення капіталу з місцевого бюджету, тобто з коштів платників податків громади, отже, знаходяться на фактичному утриманні мешканців. Тому особливого значення набуває контроль за вкладенням капіталу і цільовим його використанням на покращення очікуваного фінансового результату.

Отже, важливість контролю за комунальними суб'єктами господарювання неможливо відхилити. Саме для цього необхідно визначити таку систему показників, що дозволить здійснювати моніторинг за фінансовою та загальною господарською діяльністю. На підставі аналізу 104-х комунальних підприємств різних областей України, результат якого викладені у [15], нами пропонується 13 показників для здійснення фінансового моніторингу комунальних підприємств, які можуть стати частиною загальної методики такого моніторингу (табл. 1).

**Висновки.** У статті було розглянуто основні теоретичні аспекти фінансового моніторингу комунальних підприємств як особливої форми підприємництва. Розкрито сутність фінансового моніторингу та необхідність формування та впровадження обов'язкової системи фінансового моніторингу для комунального сектору. Проаналізовано деякі аспекти зарубіжного досвіду фінансового моніторингу державних і муніципальних підприємств і рекомендовано скористатися досвідом Молдови щодо фінансового моніторингу, здійснюваного Міністерством Фінансів.

В Україні система фінансового моніторингу комунальних підприємств наразі представлена лише моніторингом закупівель, що розвився в результаті створення платформи публічних закупівель, яку можна вважати революційним проривом у сфері публічних фінансів. Система моніторингу, яку здійснює ДАСУ на базі ProZorro, може аналізувати лише закупівлі комунальних підприємств-замовників, тобто по суті моніторити їх собівартість. Проте вимоги щодо відкритості фінансової звітності комунальних підприємств роблять можливим здійснювати моніторинг їх основних показників діяльності. Вважаємо, що запропоновані показники можуть бути покладено в основу моніторингу фінансового стану комунальних підприємств як дієвого інструменту контролю за використанням ресурсів громади.

Таблиця 1

## Перелік показників для проведення фінансового моніторингу комунальних підприємств

Показник	Обґрунтування	Методика розрахунку
1. Частка основних засобів у активах	Даний показник показує яку частку фінансових коштів було направлено на наявну кількість основних засобів. Якщо основних засобів надто багато, то необхідно врахувати їх якість і можливість оновлення або списання. Завдяки цьому показнику можна оцінити яку роль відіграють основні засоби і дослідити їх в порівнянні в залежності від періодів та у розрізі різних комунальних підприємств	Основні засоби/ Активи * 100%
2. Частка власного капіталу у пасивах	За допомогою аналізу цього показника у динаміці, можна оцінити, як підтримується комунальне підприємство у частині використання коштів місцевого бюджету. Також можна спостерігати, як змінюється співвідношення власного капіталу та загальною вартістю пасивів між комунальними підприємствами одного напрямку діяльності, різних галузей, різних форм залежності від місцевого бюджету	Власний капітал/ Пасиви * 100%
3. Частка зареєстрованого капіталу у власному капіталі	Формування статутного капіталу у випадку, коли активи були попередньо внесені з метою його формування за рішенням органу місцевого самоврядування, що обліковуються як інший додатковий капітал, після внесення змін в статутні документи відображається як "Статутний капітал". Таким чином, введені в експлуатацію основні засоби, отримані на баланс комунального підприємства як внесок в статутний капітал, до внесення змін до статутних документів обліковуються як «додатковий капітал», а після внесення таких змін — як внесок до статутного капіталу підприємства, без формування доходу на суму пропорційно нарахованої амортизації.	Статутний капітал/ Власний капітал * 100%
4. Частка додаткового капіталу у власному капіталі	Цей та попередній показники показують, за рахунок чого сформований власний капітал. Обидва показують, яким чином місцевий влада відповідного комунального підприємства збільшує власний капітал, щоб «врятувати» його, відображається механізм поповнення місцевою радою капіталу.	Додатковий капітал/ Власний капітал * 100%
5. Обсяг операційного прибутку (збитку)	Показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство. Більшість міських комунальних підприємств було створено саме з метою надання певних видів послуг, тому може виявитись, що малорентабельним (нерентабельним) напрямком діяльності підприємства є саме його основний вид діяльності, визначений Статутом підприємства. В такому випадку окрему увагу слід приділяти пошуку варіантів скорочення витрат на надання даного виду послуг або пошуку нових видів діяльності, що можуть надаватись підприємством.	відображено у фінансовій звітності
6. Обсяг чистого прибутку (збитку)	Виконує роль підсумку усієї діяльності в т.ч. після сплати податків. Часто комунальні підприємства є або збитковими або прибутковими лише за рахунок фінансування з місцевого бюджету.	відображено у фінансовій звітності
7. Обсяг статті «Інші доходи»	Це – доходи від оренди, суми штрафів, пені, суми дотацій, субсидій, капітальних інвестицій з бюджету, дохід від реалізації необоротних матеріальних активів, майна тощо. В цій частині найчастіше обліковують додаткове наповнення коштами місцевого бюджету для комунальних підприємств для зменшення негативного кінцевого результату в вигляді збитку.	відображено у фінансовій звітності
8. Рентабельність реалізації	Характеризує прибутковість (збитковість) основної (операційної) діяльності підприємства	Чистий прибуток/ Чистий Дохід * 100%
9. Рентабельність продукції (послуг)	Тобто завдяки цьому коефіцієнту визначають скільки на кожну витрачену у господарстві грошову одиницю отримано прибутку	Операційний прибуток / Собівартість * 100%
10. Рентабельність власного капіталу	Ще показник називають фінансовою рентабельністю. Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство.	Чистий прибуток / Власний капітал * 100%
11. Рентабельність активів	Показує наскільки ефективно було використано активи підприємства для подальшої генерації з них прибутку. Даний показник важливий, оскільки активи для таких підприємств часто є не оновленими, а до прибутку їх керівники вони не прагнуть.	Чистий прибуток (збиток)/ Середньорічна вартість активів * 100%
12. Коефіцієнт зносу	Показує ступінь зношеності основних засобів. Збільшення даного коефіцієнта характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства, що є нагальною проблемою багатьох комунальних підприємств. А зношені основні засоби є однією з причин збитковості.	Знос / Первісна вартість основних засобів * 100%
13. Коефіцієнт оновлення	Ступінь і динаміка оновлення необоротної частини активів, а також ступінь фінансування інвестиційної діяльності комунального підприємства.	Вартість основних засобів, що надійшли за період/ Первісна вартість основних засобів на початок періоду

## БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n646> (дата звернення: 10.01.2019).
2. Говорушко Т.А., Еш С.М. Місцеві фінанси : курс лекцій для студентів спец. 7.050104, 8.050104 «Фінанси» денної та заочної форм навчання. Київ : НУХТ, 2009. 172 с.
3. Багацька К.В. Як платники податків фінансують збиткові комунальні підприємства (дослідження). *Главлком: економіка і фінанси*. 2018. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/yak-platniki-podatkov-finansuyut-zbitkovi-komunalni-pidprijemstva-doslidzhennya-552779.html> (дата звернення: 10.01.2019).
4. Першин В.Г. Державний фінансовий моніторинг: завдання та функції. *Публічне право*. 2017. № 1(25). С. 45–50.
5. Задорожна Н.Т., Каплун О.О., Кузнецова Т.В. Підхід до проектування систем моніторингу як складової інформа-

- ційних технологій підтримки діяльності органів державного управління. *Проблеми програмування*. 2002. № 1–2. С. 368–377. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/4864/> (дата звернення: 10.01.2019).
6. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 10.01.2019).
  7. Крайник О.П., Клепікова З.В. *Фінансовий менеджмент : навчальний посібник*. Львів : ДУ «Львівська політехніка» ; Київ : Дакор, 2000. 260 с.
  8. Набиев С.А.-О. Теоретические аспекты и практика применения соотношения правового регулирования государственного финансового контроля и финансового мониторинга : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2008. 217 с.
  9. Коваленко В.О. *Управління виробничими економічними системами з використанням фінансового моніторингу* : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 ; ХДЕУ. Харків, 1996. 16 с.
  10. Financial monitoring : Official website of the Ministry of Finance of Moldova. URL: <http://mf.gov.md/en/content/financial-monitoring> (дата звернення: 10.01.2019).
  11. Заєць Н.В. Моніторинг закупівель: монета, що має дві сторони. *Независимый аудитор*. URL: [https://n-auditor.com.ua/ru/component/na\\_archive/588.html?view=material](https://n-auditor.com.ua/ru/component/na_archive/588.html?view=material) (дата звернення: 10.01.2019).
  12. Яременко С.О., Шатковський О.В. Контроль у сфері публічних закупівель: релевантний для України досвід Польщі. URL: <http://eupublicprocurement.org.ua> (дата звернення: 10.01.2019).
  13. Фефелов О.Ю. Публічні закупівлі з моменту впровадження ProZorro. URL: <http://attorneys.ua/uk/publications/public-procurements-since-implementation-of-prozorro/> (дата звернення: 10.01.2019).
  14. Держаудитслужба починає моніторинг закупівель ProZorro з ризик-індикаторами. *Моніторинговий портал DoZorro*. 2018. URL: <https://dozorro.org/news/u-prozorro-zaprasuvavli-rizik-indikator-dlya-poshuku-pidozrilih-tenderiv> (дата звернення: 10.01.2019).
  15. Багацька К.В. Фінансовий моніторинг комунальних підприємств в системі підзвітності і прозорості місцевого самоврядування. *Корпоративні фінанси: проблеми і перспективи інноваційного розвитку* : матер. II Міжнародної науково-практичної конференції, 12 жовтня 2018. Київ : КНЕУ, 2018. С. 384–387.